

การออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม
ของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา
กิตติศักดิ์ พิทักษ์กรสกุล¹ และ สุชีรา ผ่องใส^{2*}

Product Design of Women's Handbags Inspired by the Cultural Identity
of the Ban Du Silk Community Enterprise, Nakhon Ratchasima Province

Kittisak Phithakkonsakun¹ and Sucheera Phongchai^{2*}

¹หลักสูตรคหกรรมศาสตรมหาบัณฑิต มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

²คณะเทคโนโลยีคหกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลพระนคร

¹Master of Home Economics (Home Economics) Faculty of Home Economics Technology , Rajamangala University of Technology Phra Nakorn

²Faculty of Home Economics Technology, Rajamangala University of Technology Phra Nakorn

* Corresponding author. E-mail address: Sucheera.p@rmutp.ac.th

Received: 7th Aug 2025

; Revised: 9th Mar 2026

; Accepted: 10th Mar 2026

DOI : 10.60101/jhet.2026.1277

บทคัดย่อ

การศึกษานี้มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาลวดลายผ้าไหมจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา และการออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการทอผ้าไหม และด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าไหม จำนวน 5 เครื่องมือที่ใช้ ได้แก่ แบบสอบถาม สถิติวิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ค่าความถี่

ผลการศึกษาพบว่า ลวดลายผ้าไหมจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ลวดลายต้นสน ลวดลายพวงเพชร และลวดลายพวงเพชร ส่วนการออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 3 ประเภท ได้แก่ รูปทรงจากพืชมทอผ้า รูปทรงจากกระสวย และรูปทรงจากหลอดด้าย โดยผู้เชี่ยวชาญเลือกประเภทที่ 1 รูปทรงจากพืชมทอผ้า แบบร่างที่ 1 ประเภทที่ 2 รูปทรงจากกระสวย แบบร่างที่ 2 และประเภทที่ 3 รูปทรงจากหลอดด้าย แบบร่างที่ 2 ผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา จึงเป็นการต่อยอดสร้างสรรค์ผลิตภัณฑ์จากอัตลักษณ์ของคนในชุมชนที่ช่วยส่งเสริมเศรษฐกิจ และสร้างรายได้ให้กับคนชุมชนได้

คำสำคัญ: การออกแบบผลิตภัณฑ์, กระเป๋าสตรี, อัตลักษณ์ทางวัฒนธรรม, วิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรม, จังหวัดนครราชสีมา

ABSTRACT

This study aimed to examine silk fabric patterns derived from the cultural identity of the Ban Du Silk Product Community Enterprise in Nakhon Ratchasima Province and to design women's handbags based on the cultural identity of the Ban Du Silk Product Community Enterprise in Nakhon Ratchasima Province. The population and sample group consisted of five experts in silk weaving and silk product design. The research instrument used was a questionnaire. The statistical methods employed for data analysis included frequency.

The results revealed that the silk patterns representing the cultural identity of the Ban Du Silk Product Community Enterprise in Nakhon Ratchasima Province included the Pine Tree pattern and the Phuang Phet pattern. For the design of women's handbags based on the cultural identity of the Ban Du Silk Product Community Enterprise, three types of forms were developed: forms inspired by the weaving reed, the shuttle, and the thread spool. The experts selected Type 1: the form inspired by the weaving reed (Design Sketch 1), Type 2: the form inspired by the shuttle (Design Sketch 2), and Type 3: the form inspired by the thread spool (Design Sketch 2). The women's handbag products designed from the cultural identity of the Ban Du Silk Product Community Enterprise represent a creative extension of local identity. This development helps promote the local economy and generate income for people in the community.

keywords: Product design, women's handbags, cultural identity, community enterprise handicraft group, Nakhon Ratchasima Province

บทนำ

อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา เป็นแหล่งผลิตผ้าไหมที่มีคุณภาพที่มีชื่อเสียงมายาวนาน จัดจำหน่ายทั้งในประเทศและต่างประเทศ รูปแบบการผลิตมีทั้งแบบหัตถกรรมและอุตสาหกรรม ดังนั้น กลุ่มทอผ้าไหมที่มีอยู่หลายชุมชน บ้านดู่เป็นกลุ่มชุมชนหนึ่งในอำเภอปักธงชัย ที่ยังคงรักษาวัฒนธรรมการทอผ้าไหมที่สืบทอดมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ควบคู่ไปกับการทำเกษตรกรรม การทอผ้าในอดีตจะทอเพื่อการสวมใส่ในชีวิตประจำวันเท่านั้น แต่เมื่อยุคสมัยเปลี่ยนไปจากการทอผ้าเพื่อสวมใส่ภายในครัวเรือนนั้นได้กลายเป็นการทอผ้าเพื่อการจัดจำหน่าย ทำให้ผู้คนทั่วไปได้รู้จักผ้าไหมบ้านดู่ ที่มีเอกลักษณ์โดดเด่นและสวยงามทั้งด้านลวดลาย การย้อมสี และกรรมวิธีการทอผ้า (สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม, 2565) บ้านดู่เป็นชุมชนเก่าแก่ของอำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา มีการทอผ้าไหมเป็นภูมิปัญญาท้องถิ่นดั้งเดิม ที่มีมาตั้งแต่สมัยอดีต ศิลปะการทอผ้าไหมนับเป็นงานศิลปะที่โดดเด่นทั้งสีสัน และความสวยงามของลวดลาย ความงามของผ้าทอนั้นเกิดขึ้นได้ด้วยมือของผู้ทอ ซึ่งผู้ทอจะต้องทุ่มเททั้งกำลังกาย กำลังใจ และความคิดสร้างสรรค์อย่างมากในการผสมสี และประดิษฐ์ลวดลายซึ่งแสดงออกมาในลักษณะจารีต ประเพณี ขนบธรรมเนียม ศิลปวัฒนธรรมต่าง ๆ ผ้ามีบทบาทสำคัญตั้งแต่การใช้เป็นเครื่องนุ่งห่ม ตลอดจนการใช้ผ้าในขนบธรรมเนียมประเพณี ความเชื่อ วัฒนธรรม ศาสนา และสังคม และผ่านว่ามีความสำคัญในการค้าหลักทางเศรษฐกิจอีกด้วย (วิบูลย์ ลี้สุวรรณ, 2553)

ลวดลายของผ้าไหมของบ้านดู่ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา เป็นสิ่งบ่งบอกความนิยมเฉพาะถิ่น โดยใช้ความประณีตละเอียดอ่อนของผ้าเป็นสิ่งบ่งบอกฐานะของผู้สวมใส่ และเป็นสิ่งที่แสดงถึงอัตลักษณ์ของชุมชนหรือสังคม มีลวดลายเก่าแก่ที่เป็นลวดลายเอกลักษณ์ดั้งเดิม ได้แก่ ลายต้นสน ลายพวงเพชร และลายริ้วสามกษัตริย์ ลวดลายทั้งสามเป็นลวดลายอัตลักษณ์ที่บ่งบอกและสะท้อนให้เห็นรากเหง้าทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านดู่ได้อย่างชัดเจน เนื่องจากเป็นอัตลักษณ์ที่ถูกนำมาถ่ายทอดลงบนผืนผ้าที่เกิดจากการสังเกตของคนในชุมชนนำลวดลายหรือสิ่งแวดล้อมที่พบเจออยู่ในชุมชน วิถีชีวิต ความเชื่อ ความศรัทธา วัฒนธรรม และประเพณี มาออกแบบลวดลายลงบนผืนผ้า ก่อเกิดเป็นเอกลักษณ์ของชุมชน มีการสืบทอดในครัวเรือนจากรุ่นสู่รุ่น (อานันท์ กาญจนพันธุ์, 2551) การย้อมสีผ้าไหมชุมชนบ้านดู่ อำเภอบึงสามพัน จังหวัดนครราชสีมา จะนิยมย้อมสีเส้นไหมจากวัตถุดิบที่ได้จากธรรมชาติ วัสดุธรรมชาติที่พบมากในท้องถิ่น และวัสดุธรรมชาติที่หาได้ตามฤดูกาล ได้แก่ การย้อมสีจากเปลือกไม้จะได้สีน้ำตาลอ่อน ใบแคจะได้สีเขียวแก่ เปลือกสมอกับใบสมอจะได้สีเขียวอ่อน และใบครามและใบฮ่อมจะได้สีน้ำเงิน จากบทสัมภาษณ์ (สราวุธ คำสุข และศักดิ์ชาย บุญญานุสิทธิ์, 21 กันยายน 2565) “ด้วยภูมิปัญญาของคนรุ่นปู่ย่าตายายที่ได้ศึกษาทดลองซ้ำแล้วซ้ำอีกจนกระทั่งได้เกิดเป็นองค์ความรู้ในการย้อมสีผ้าด้วยวัสดุธรรมชาติที่ไม่เป็นพิษต่อผู้คน สัตว์ และธรรมชาติ จนกลายเป็นมรดกทางวัฒนธรรม” จึงทำให้ชุมชนบ้านดู่ยังคงสืบทอดกระบวนการทอผ้าไหมที่เป็นอัตลักษณ์ การย้อมสีจากวัสดุธรรมชาติ และถ่ายทอดจากรุ่นสู่รุ่นมาจนถึงปัจจุบัน

ชุมชนบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา จึงเป็นชุมชนที่สืบทอดการทอผ้าไหมมาตั้งแต่บรรพบุรุษ ผู้สูงอายุในชุมชนบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ยังคงมีการทอผ้าจึงเป็นอาชีพเสริม บางครอบครัวเป็นอาชีพหลักของผู้สูงอายุในชุมชนที่สร้างรายได้จากการจำหน่ายผ้าไหม และช่วยลดภาระค่าใช้จ่ายของครอบครัว ทำให้ผู้สูงอายุยังสามารถพึ่งพาตนเองได้ในระดับหนึ่ง ประกอบกับคนในชุมชนยังคงมีการผลิตผ้าไหมเป็นจำนวนมาก เพราะเป็นผ้าไหมที่มีจุดเด่นและมีเอกลักษณ์ ต่อมาในปี พ.ศ.2543 ได้มีการจัดตั้งวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ดังบทสัมภาษณ์ (ประภาพรพรณ พากัดดี 21 กันยายน, 2565) กล่าวว่า “ในอดีตเมื่อปี 2543 ตำบลบ้านดู่ อำเภอบึงสามพัน ยังกระจัดกระจายกัน ครอบครัวแต่ละครอบครัวต่างทำมาหากินแบบตัวใครตัวมัน มีการทอผ้าไหมเป็นอาชีพหลักโดยมีพ่อค้าคนกลางแวะเวียนเข้ามาในชุมชน เพื่อรับซื้อผ้าไหมที่ทอเสร็จไปจำหน่าย ทำให้ชาวบ้านแข่งขันกัน ก่อให้เกิดความไม่สามัคคีในชุมชน และชาวบ้านมักถูกพ่อค้าเอาเปรียบ” จึงเป็นเหตุผลที่ทำให้เกิดเป็นวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมผ้าไหมบ้านดู่ ในปี พ.ศ.2543 โดยมีนางประภาพรพรณ พากัดดี เป็นหัวหน้ากลุ่ม เพื่อเป็นศูนย์กลางในการส่งเสริมความสามัคคี การช่วยเหลือเกื้อกูลซึ่งกันและกัน เพื่อให้วิสาหกิจชุมชนมีความเข้มแข็งและมีประสิทธิภาพในการดำเนินงานไม่ว่าในด้านคุณภาพของสินค้าหรือผลิตภัณฑ์ การบริหารจัดการ การพัฒนาการตลาด แก้ไขปัญหาต่าง ๆ และสร้างรายได้ให้กับชุมชนเพิ่มมากขึ้น

อย่างไรก็ตาม วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ประสบปัญหาการจำหน่ายผ้าไหมลดลง เนื่องจากกลุ่มมีการจำหน่ายเพียงผ้าไหมรูปแบบเดียว จากบทสัมภาษณ์ (ประภาพรพรณ พากัดดี และสราวุธ คำดี, 21 กันยายน 2565) กล่าวว่า “ปัจจุบันมีสินค้าผ้าที่สามารถทดแทนผ้าไหมได้ออกมาเป็นจำนวนมาก ส่งผลให้วิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา จำหน่ายผ้าไหมได้ลดลง เนื่องด้วยผลิตภัณฑ์ของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา มีเพียงแค่การทอผ้าไหมจำหน่ายเป็นชิ้น ไม่มีกระบวนการแปรรูปหรือสร้างเป็นผลิตภัณฑ์ในรูปแบบอื่น จึงส่งผลให้กลุ่มลูกค้าหรือกลุ่มผู้บริโภคลดน้อยลง” ประกอบกับสำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติได้จัดทำแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติฉบับที่ 13 (พ.ศ. 2566 - 2570) โดยมีตอนหนึ่งกล่าวถึงยุทธศาสตร์การพัฒนาประเทศเพื่อสร้างโอกาสทางเศรษฐกิจให้กระจายตัวอย่างทั่วถึง ในการพัฒนาแหล่งท่องเที่ยว ข้อมูลความหลากหลายทางภูมิศาสตร์ ชีวภาพ และวัฒนธรรม

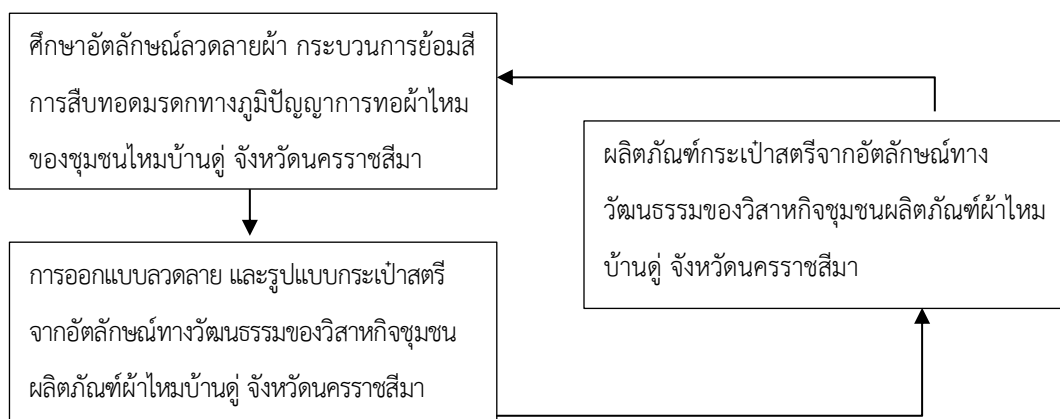
รวมถึงวิถีการดำเนินชีวิตในแต่ละท้องถิ่นที่มีอัตลักษณ์ และนำไปสร้างมูลค่าเพิ่มเป็นสินค้าและบริการสำหรับการท่องเที่ยวคุณภาพสูง ซึ่งจะก่อให้เกิดประโยชน์ในเชิงพาณิชย์และเพิ่มขีดความสามารถของผู้ประกอบการ (สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ, 2565) ปัจจุบันในประเทศไทยมีการออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าไหม โดยการนำศิลปะหลากหลายรูปแบบมาสร้างสรรค์ ชิ้นงานผลิตภัณฑ์ประเภทต่าง ๆ มากขึ้น ทั้งเป็นสิ่งที่ของเครื่องใช้ในชีวิตประจำวัน เช่น เครื่องนอน ผ้าปูโต๊ะ เสื้อผ้า และกระเป๋า ผลิตภัณฑ์ที่เหมาะสมกับภูมิปัญญาท้องถิ่น จึงมีความจำเป็นอย่างยิ่งที่สมควรได้รับการต่อยอด และการแปรรูปวัตถุดิบที่มีอยู่ในพื้นที่ให้เกิดความคุ้มค่าสูงสุด ส่งผลต่อการเพิ่มมูลค่าทางเศรษฐกิจของครอบครัว และชุมชน ตลอดจนเป็นผลิตภัณฑ์พัฒนาจากผ้าไหมมาแปรรูปเป็นผลิตภัณฑ์ที่เป็นเอกลักษณ์พื้นถิ่น

ดังนั้น การออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา จึงเป็นการนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมการทอผ้าไหมของชุมชนบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ที่มีลวดลายสวยงาม เป็นที่นิยมชื่นชอบของคนทั่วไป มีกรรมวิธีการทออย่างยากซับซ้อนต้องอาศัยช่างทอที่มีฝีมืออันประณีต อีกทั้งการคัดสรรเส้นไหมคุณภาพดีผ่านกระบวนการย้อมสีจากวัตถุดิบธรรมชาติ เช่น ครั่ง คราม และเปลือกมังคุด เป็นมิตรต่อสิ่งแวดล้อม ทำให้ได้ผ้าไหมที่มีความสวยงาม มันวาว คุณภาพดี ผู้วิจัยจึงได้นำมาเป็นแนวทางในการออกแบบกระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชน ได้แก่ ลวดลายผ้าดั้งเดิมของชุมชนบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา และเครื่องมือการทอผ้าของคนในชุมชน มาการออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี ซึ่งเป็นเอกลักษณ์ที่เป็นประโยชน์ในการพัฒนารูปแบบผลิตภัณฑ์ให้กับวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ให้มีรูปแบบของผลิตภัณฑ์ที่แตกต่าง แต่ยังคงคุณค่าผ้าไหมบ้านดู่ ให้เกิดมูลค่าและความงามรวมไปถึงการส่งเสริมและพัฒนาผลิตภัณฑ์ใหม่ ๆ ให้กับชุมชนส่งผลให้เกิดสร้างรายได้เพิ่มขึ้นและเป็นพื้นฐานในการพัฒนาเศรษฐกิจชุมชน ซึ่งนำไปสู่การอนุรักษ์ภูมิปัญญาไทยอย่างยั่งยืน

วัตถุประสงค์

1. เพื่อศึกษาลวดลายผ้าไหมจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา
2. เพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

วิธีการศึกษา/วิธีการวิจัย

การดำเนินการวิจัยศึกษาลวดลายผ้าไหมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา เพื่อการออกแบบเป็นผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีโดยนำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา มาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบ ดังนี้

1) การออกแบบลวดลายผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ทั้งหมด 3 ลวดลาย ได้แก่ ลวดลายต้นสน ลวดลายพวงเพชร และลวดลายริ้วสามกษัตริย์ นำมาออกแบบลักษณะการวางลวดลายบนผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี

2) การออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา นำอัตลักษณ์ที่เป็นวิถีการทอผ้าของคนในชุมชนมาการออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี จำนวนทั้งหมด 3 รูปแบบ ด้วยรูปแบบของพิมพ์ผ้า ด้วยรูปแบบของกระสวย และด้วยรูปแบบของหลอดด้าย

3) ประชากรและกลุ่มเป้าหมาย

3.1) ประชากรที่ใช้ในการวิจัยครั้งนี้ แบ่งเป็น 2 กลุ่ม คือ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการทอผ้าไหม และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านงานออกแบบผลิตภัณฑ์จากผ้าไหม

3.2) กลุ่มเป้าหมายในการวิจัย ได้แก่ กลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการทอผ้าไหมจำนวน 5 ท่าน โดยเลือกวิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากความรู้ ความเชี่ยวชาญในการทอผ้าไหม และประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับการทอผ้าไหมของผู้เชี่ยวชาญ และกลุ่มผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าจำนวน 5 ท่าน โดยเลือกวิธีแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยพิจารณาจากความรู้ ความเชี่ยวชาญในการออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าและประสบการณ์การทำงานที่เกี่ยวข้องกับการออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าของผู้เชี่ยวชาญ

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

1) แบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไหมจากวิถีการทอผ้าของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา มาใช้เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบเป็นรูปแบบกระเป๋า จำนวน 3 รูปแบบ ได้แก่รูปแบบของพิมพ์ผ้า รูปแบบของกระสวย และรูปแบบของหลอดด้าย แต่ละประเภทประกอบด้วยแบบร่างจำนวน 3 รูปแบบ รวมจำนวนทั้งสิ้น 9 แบบร่าง

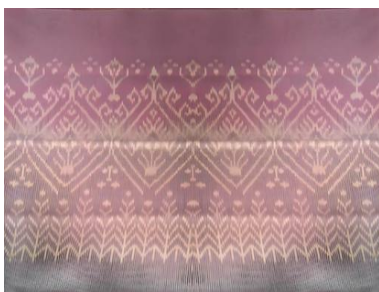
2) แบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีผ้าไหมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา นำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของชุมชนมาใช้เป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบ โดยนำอัตลักษณ์ที่เป็นวิถีการทอผ้าของคนในชุมชนมาการออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี มาเป็นเค้าโครงในการในการออกแบบจำนวน 9 แบบร่าง แบ่งออกเป็น 3 ประเภท ได้แก่ การออกแบบกระเป๋าจากรูปทรงของพิมพ์ผ้า การออกแบบกระเป๋าจากรูปทรงของกระสวย และการออกแบบกระเป๋าจากรูปทรงของหลอดด้าย

3) แบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ ผู้วิจัยได้ทำการสร้างแบบสอบถามผู้เชี่ยวชาญ จำนวน 1 ชุดได้แก่ ผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ในด้านความเหมาะสม ลักษณะรูปทรง ด้านการใช้ลวดลายของผ้า และด้านประโยชน์ใช้สอย เพื่อคัดเลือกแบบที่ดีที่สุด 3 แบบร่าง ซึ่งในแต่ละแบบจะแบ่งเป็นขนาดเล็ก ขนาดกลาง และขนาดใหญ่

ผลการศึกษา

1 ผลศึกษาลวดลายผ้าไหมจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา พบว่า การทอผ้าของชุมชนบ้านดู่ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ในอดีตถือเป็นกิจวัตรประจำวันของผู้หญิงทุกคนที่จะต้องทำ นอกเหนือไปจากหน้าที่ประจำวัน การทำนา เลี้ยงลูก ผ้าทอที่เป็นเอกลักษณ์และมีลักษณะเฉพาะที่เด่นที่สุดนั้นได้แก่ ผ้าทอที่เป็นผ้าไหม โดยมีกรรมวิธีการผลิตและการให้ลวดลายสีบนพื้นผ้า แตกต่างกันไปตามขนบธรรมเนียมประเพณีความเชื่อวัฒนธรรมในการดำรงชีวิต และค่านิยมในสังคมที่สืบทอดกันมา ทั้งนี้ก็เนื่องจากในของชุมชนบ้านดู่ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ผ้าทอของชุมชนบ้านดู่ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ที่มีเอกลักษณ์และลักษณะเฉพาะถิ่น เช่น ผ้ามัดหมี่ และผ้าหางกระรอก ลวดลายและสัญลักษณ์ในผ้าไหมบ้านดู่ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา บางลายก็มีชื่อเรียกสืบทอดกันมาหลายชั่วอายุคน บางชื่อก็เป็นภาษาท้องถิ่น บางลายก็เป็นชื่อที่เรียกกันมาโดยไม่รู้ประวัติ รวมถึงบางลายก็มีการคิดค้นขึ้นใหม่ จึงได้ชื่อใหม่ ๆ นอกจากนี้บางลายก็เรียกชื่อตามศิลปะจิตรกรรมฝาผนังและสถาปัตยกรรม หรือมีกล่าวถึงในตำนานพื้นบ้าน และในวรรณคดี บางลวดลายก็เป็นคติร่วมกับความเชื่อสากล และปรากฏอยู่ในศิลปะของหลายชาติ เช่น ลายขอ ลายพญานาค ซึ่งนับว่าเป็นลายเก่าแก่โบราณของหลายๆ สามารถแบ่งออกเป็น 4 ลักษณะ ดังนี้ ลักษณะแรกลวดลายเส้นตรงหรือเส้นขาด ในทางตรงยาวหรือทางขวางเส้นเดียว หรือหลายเส้นขนานกัน ลักษณะที่สองลวดลายพื้นปลา ลักษณะที่สามลวดลายสีเหลี่ยมขนมเปียกปูนหรือลายกากบาท และลักษณะที่สี่ลายขดเป็นวงเหมือนกันหอย หรือตะขอ ดังนั้นรูปแบบลวดลายผ้าไหมบ้านดู่ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา แบ่งออกจำแนกออกได้ 2 ประเภทคือ ลวดลายดั้งเดิม และลวดลายประยุกต์

1) ลวดลายดั้งเดิม จากการลงพื้นที่ภาคสนามผู้วิจัยได้เก็บรวบรวมข้อมูลลวดลายดั้งเดิมของชุมชนบ้านดู่ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมา ลวดลายจะเกิดจากการสังเกตของคนในชุมชนที่นำเอารูปแบบหรือสิ่งแวดล้อมที่อยู่ในชุมชน ซึ่งอาจได้รับแรงบันดาลใจจากสิ่งแวดล้อมรอบตัว หรือขนบธรรมเนียมประเพณีวัฒนธรรมต่าง ๆ ความเชื่อความศรัทธา ที่พบเห็นในชีวิตประจำวัน เช่น ลายที่ได้จากธรรมชาติ หรือลวดลายที่ได้จากเครื่องมือเครื่องใช้รวม มาออกแบบเป็นลวดลาย ผู้วิจัยได้สืบค้นและรวบรวมจากการสัมภาษณ์ลงพื้นที่ในชุมชนบ้านดู่ อำเภอปักธงชัยจังหวัดนครราชสีมา ได้ทั้งหมด 16 ลวดลาย ได้แก่ ลายดอกแก้ว ลายสร้อยดอกหมากหรือลายเกล็ดปลา ลายโคม ลายเกล็ดเต่า ลายประแจเงิน ลายข้าวหลามตัด ลายหางกระรอก ลายดอกแก้วน้อย ลายนาคเกี้ยว ลายขันหมากเบ็ง ลายแมงมุม ลายดอกหญ้า ลายตาราง ลายต้นสน ลายพวงเพชร และลายริ้วสามกษัตริย์ โดยลวดลายที่คนในชุมชนทอมากที่สุด ได้แก่ ลายต้นสน ลายพวงเพชร และลายริ้วสามกษัตริย์ ดังภาพที่ 1

(ก) ผ้าไหมลายต้นสน

(ข) ผ้าไหมลายพวงเพชร

(ค) ผ้าไหมลวดลายริ้วสามกษัตริย์

ภาพที่ 1 ผ้าไหมลวดลายต้นสน ลวดลายพวงเพชร ลวดลายพวงเพชร ของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา

2) ลวดลายประยุกต์ของชุมชนบ้านดู่ อำเภอปักธงชัย จังหวัดนครราชสีมาจะนำลวดลายดั้งเดิมมาประยุกต์รวมกันแล้วเกิดเป็นลวดลายใหม่ และจะตั้งชื่อเรียกลวดลายโดยนำเอาชื่อของทั้งสองลวดลายมารวมกัน เช่น ลวดลายหมี่คันประยุกต์ต้นสน ลวดลายนาเกี้ยวประยุกต์เกล็ดเต่า และลวดลายหมี่คันโคมประยุกต์หางกระรอก

2 ผลการออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา โดยผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบ จำนวน 3 ท่าน และประธานกับสมาชิกของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 2 ท่าน รวมผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 5 ท่าน ผู้วิจัยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญด้านการออกแบบแบบเจาะจง (Purposive Sampling) โดยผู้วิจัยนำแบบร่างรูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ที่ผู้วิจัยได้ออกแบบไว้จากทั้งหมด 3 รูปแบบ จำนวน 9 แบบร่าง ได้แก่ รูปแบบที่ 1 ผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ได้รับแรงบันดาลใจจากรูปทรงของพืชมอผ้า รูปแบบที่ 2 ผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ได้รับแรงบันดาลใจจากรูปทรงของกระสวยและรูปแบบที่ 3 ผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา โดยใช้แรงบันดาลใจจากรูปทรงของหลอดด้าย โดยให้เหลือ รูปแบบละ 1 แบบร่าง เพื่อนำไปตัดเย็บเป็นผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ในขั้นต่อไป สรุปผลการเลือกแบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ได้รับแรงบันดาลใจจากรูปทรงของพืชมอผ้า รูปทรงของกระสวย และรูปทรงของหลอดด้าย โดยออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี 3 รูปแบบ ดังตารางที่ 1

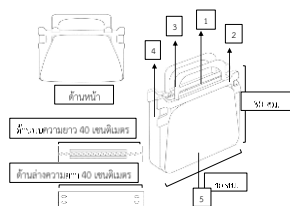
ตารางที่ 1 ผลการคัดเลือกแบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากรูปทรงของพืชมอผ้า รูปทรงของกระสวย และรูปทรงของหลอดด้าย โดยออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี 3 รูปแบบ จากผู้เชี่ยวชาญ

แบบร่าง	ผู้เชี่ยวชาญ					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	รวม
แรงบันดาลใจจากรูปทรงของพืชมอผ้า						
แบบร่างที่ 1	✓		✓	✓	✓	4
แบบร่างที่ 2		✓				1
แบบร่างที่ 3						0
แรงบันดาลใจจากรูปทรงของกระสวย						
แบบร่างที่ 1					✓	1
แบบร่างที่ 2	✓	✓		✓		3
แบบร่างที่ 3			✓			1

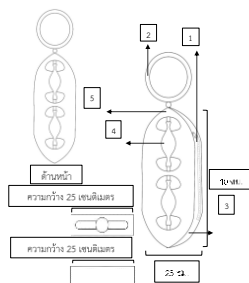
ตารางที่ 1 ผลการคัดเลือกแบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากรูปทรงของพืชมอผ้า รูปทรงของกระสวย และรูปทรงของหลอดด้าย โดยออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรี 3 รูปแบบ จากผู้เชี่ยวชาญ (ต่อ)

แบบร่าง	ผู้เชี่ยวชาญ					
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	รวม
แรงบันดาลใจจากรูปทรงของหลอดด้าย						
แบบร่างที่ 1						1
แบบร่างที่ 2	✓		✓	✓	✓	1
แบบร่างที่ 3		✓				3

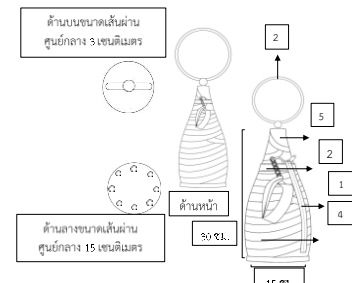
จากตารางที่ 1 แบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากรูปทรงของพืชมอผ้า รูปทรงของกระสวย และรูปทรงของหลอดด้าย ที่ผู้เชี่ยวชาญเลือกมากที่สุด โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ทั้งนี้ผู้วิจัยสามารถนำแบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากรูปทรงของพืชมอผ้า รูปทรงของกระสวย และรูปทรงของหลอดด้าย ที่ผ่านการคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญไปใช้ตัดเย็บเป็นผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ดังภาพที่ 2

(ก) รูปทรงของพืชมอผ้า

(ข) รูปทรงของกระสวย

(ค) รูปทรงของหลอดด้าย

ภาพที่ 2 แบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา

จากแบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจของชุมชนกลุ่มหัตถกรรมผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากรูปทรงของหลอดพืชมอผ้า จำนวน 3 แบบร่าง รูปทรงของหลอดกระสวย จำนวน 3 แบบร่าง และรูปทรงของหลอดหลอดด้าย จำนวน 3 แบบร่าง รวม ทั้งหมด 9 แบบร่าง ที่ได้จากการสอบถามความคิดเห็น

ของผู้เชี่ยวชาญต่อการออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ทั้งนี้ผู้วิจัยได้นำความคิดเห็นและคำแนะนำจากผู้เชี่ยวชาญ และอาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์มาพัฒนา ปรับรูปแบบออกมาเป็นแบบร่างที่สมบูรณ์ก่อนที่จะนำไปตัดเย็บจริง ด้วยลวดลายดั้งเดิมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา จำนวนทั้งสิ้น 3 ลวดลาย ได้แก่ ลวดลายต้นสน ลวดลายพวงเพชร และลวดลายริ้วสามกษัตริย์ พบว่า

1) รูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากรูปทรงของหลอดพืชมอผ้า ผู้เชี่ยวชาญเลือกแบบร่างที่ 1 มีการปรับวัสดุรองเป็นผ้าแคนวาสสีขาว เพื่อเป็น เส้นนำสายตาให้ลวดลายผ้าดั้งเดิมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา โดดเด่นมากขึ้น ส่วนบริเวณที่จับ และอุปกรณ์ตกแต่งทั้งหมดจะใช้เป็นวัสดุไม้จริงเพื่อความสวยงามและความคงทน

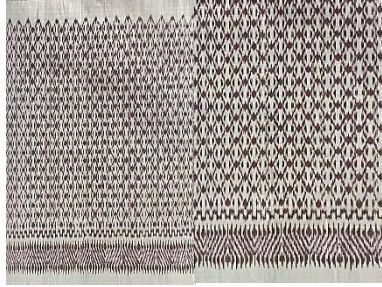
2) รูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากรูปทรงของหลอดกระสวย ผู้เชี่ยวชาญเลือกแบบร่างที่ 2 มีการปรับวัสดุรองเป็นผ้าแคนวาสสีขาว เพื่อเป็นเส้นนำ สายตาให้ลวดลายผ้าดั้งเดิมให้มีความโดดเด่นมากขึ้น ส่วนบริเวณที่จับและอุปกรณ์ตกแต่งทั้งหมดจะใช้เป็นวัสดุไม้จริงเพื่อความสวยงาม และความคงทน

3) รูปแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้รับแรงบันดาลใจจากรูปทรงของหลอดด้าย ผู้เชี่ยวชาญเลือกแบบร่างที่ 2 มีการปรับวัสดุรองเป็นผ้าแคนวาสสีขาว เพื่อเป็น เส้นนำสายตาให้ลวดลายผ้าดั้งเดิมโดดเด่นมากขึ้น และตัดส่วนที่เป็นอุปกรณ์ตกแต่งออกทั้งหมด บริเวณที่จับจะใช้เป็นวัสดุไม้จริง เพื่อความสวยงาม และความคงทน

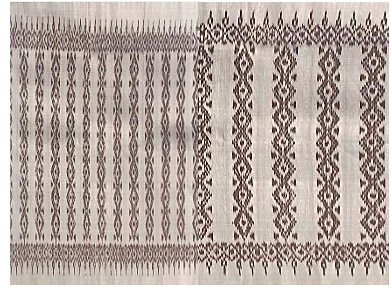
ผลการเลือกแบบร่างลวดลายผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ได้นำลักษณะลวดลายดั้งเดิมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา จำนวนทั้งสิ้น 3 ลวดลาย ได้แก่ ลวดลายต้นสน ลวดลายพวงเพชร และลวดลายริ้วสามกษัตริย์ มาเป็นแรงบันดาลใจในการออกแบบ ผู้วิจัยคัดเลือกผู้เชี่ยวชาญ ด้านการออกแบบ จำนวน 3 ท่าน ประธานและสมาชิกวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 2 ท่าน รวมผู้เชี่ยวชาญทั้งหมด 5 ท่าน โดยผู้วิจัยได้คัดเลือกแบบเจาะจง (Purposive Sampling) ผู้วิจัยนำลวดลายดั้งเดิมของวิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา จำนวนทั้งสิ้น 3 ลวดลาย ได้แก่ ลวดลายต้นสน ลวดลายพวงเพชร และลวดลายริ้ว สามกษัตริย์ มาออกแบบแบบร่างลักษณะการวางลวดลายบนผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 3 รูปแบบ 9 แบบร่าง ได้แก่ การวางลวดลายผ้าแบบแนวนอน การวางลวดลายผ้า แบบแนวฉาก และการวางลวดลายผ้าแบบแนวเฉียง โดยจะพิจารณาคัดเลือกรูปแบบการวางลวดลายผ้าจากผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 คน เพื่อจะนำไปใช้ในการทำผลิตภัณฑ์ต้นแบบที่ตรงตามวัตถุประสงค์ของงานวิจัย โดยเลือกลักษณะละ 1 รูปแบบ และนำลักษณะการวาง ลวดลายดังกล่าวมาเป็นแนวทางในการทำเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชน ผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ดังภาพที่ 3

(ก) ลายต้นสน

(ข) ลายพวงเพชร

(ค) ลายริ้วสามกษัตริย์

ภาพที่ 3 ลายต้นสน ลายพวงเพชร และลายพวงเพชร ของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา

ผลการคัดเลือกแบบร่างลักษณะการวางลวดลายบนผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 3 รูปแบบ 9 แบบร่าง ได้แก่ การวางลวดลายผ้าแบบแนวนอน 3 แบบร่าง การวางลวดลายผ้าแบบแนวฉาก 3 แบบร่าง และการวางลวดลายผ้าแบบแนวเฉียง 3 แบบร่าง โดยผู้เชี่ยวชาญด้านศิลปะสิ่งทอและการทอผ้า จำนวน 5 คน ได้ทำการพิจารณาและการเลือกรูปแบบที่เหมาะสมเพื่อจะนำไปตัดเย็บเป็นผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ดังนี้ ลวดลายต้นสน ได้การวางลวดลายในลักษณะแบบแนวนอนเป็นลำดับมากที่สุด ลวดลายพวงเพชร ได้การวางลวดลายในลักษณะแบบแนวนอนเป็นลำดับมากที่สุด และลวดลายริ้วสามกษัตริย์ ได้การวางลวดลายในลักษณะแบบแนวเฉียงเป็นลำดับมากที่สุด ดังตารางที่ 2

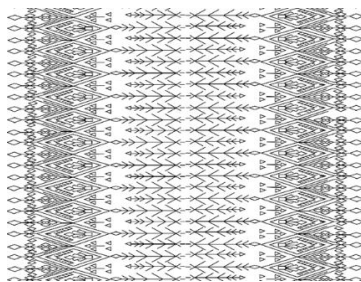
ตารางที่ 2 ผลการคัดเลือกแบบร่างลักษณะการวางลวดลาย

ลวดลาย	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
ลวดลายต้น						
แบบร่างที่ 1 การวางลวดลายผ้าแบบแนวนอน			✓	✓	✓	3
แบบร่างที่ 2 การวางลวดลายผ้าแบบแนวฉาก						0
แบบร่างที่ 3 การวางลวดลายผ้าแบบแนวเฉียง	✓	✓				2
ลวดลายพวงเพชร						
แบบร่างที่ 1 การวางลวดลายผ้าแบบแนวนอน	✓			✓	✓	3
แบบร่างที่ 2 การวางลวดลายผ้าแบบแนวฉาก			✓			1
แบบร่างที่ 3 การวางลวดลายผ้าแบบแนวเฉียง		✓				1

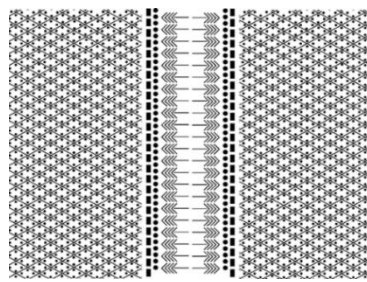
ตารางที่ 2 ผลการคัดเลือกแบบร่างลักษณะการวางลวดลาย (ต่อ)

ลวดลาย	ผู้เชี่ยวชาญ					รวม
	คนที่ 1	คนที่ 2	คนที่ 3	คนที่ 4	คนที่ 5	
ลวดลายรีวิสามกษัตริย์						
แบบร่างที่ 1 การวางลวดลายผ้าแบบแนวนอน	✓					1
แบบร่างที่ 2 การวางลวดลายผ้าแบบแนวฉาก					✓	1
แบบร่างที่ 3 การวางลวดลายผ้าแบบแนวเฉียง		✓	✓	✓		3

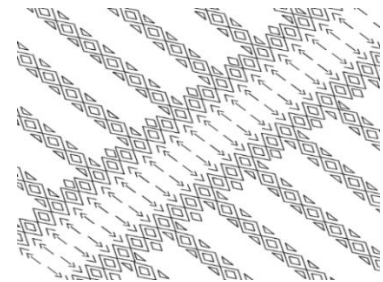
จากตารางที่ 2 แบบร่างลวดลายที่ผู้เชี่ยวชาญเลือกมากที่สุด โดยผู้เชี่ยวชาญจำนวน 5 ท่าน ทั้งนี้สามารถนำแบบร่างลวดลายที่ผ่านการคัดเลือกจากผู้เชี่ยวชาญ เพื่อจะนำไปตัดเย็บเป็นผลิตภัณฑ์ต้นแบบกระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ดังภาพที่ 4

(ก)

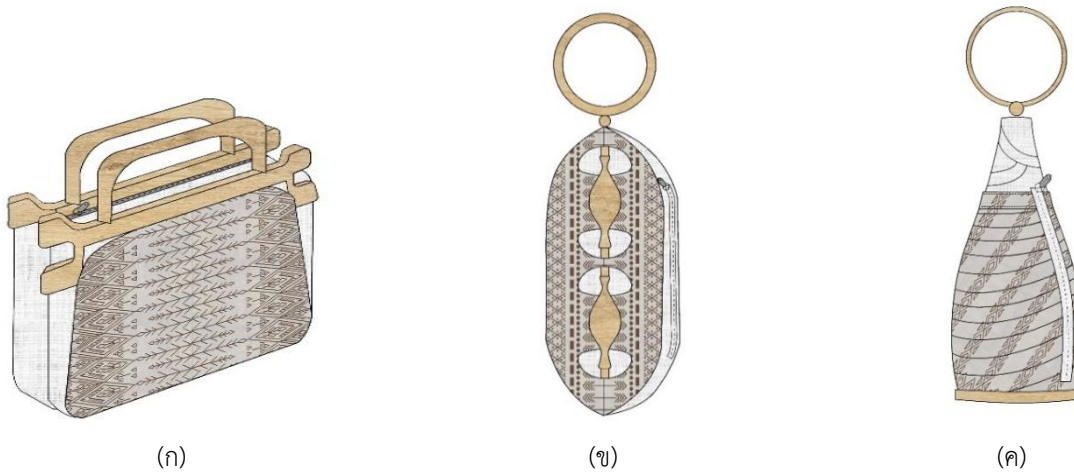
(ข)

(ค)

ภาพที่ 4 ผ้าลวดลายต้นสน ภาพลวดลายพวงเพชร ภาพลวดลายพวงเพชร ลวดลายดั้งเดิม
ของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา

แบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ผู้เชี่ยวชาญได้เลือกลักษณะการวางลวดลายก่อนการตัดเย็บ จำนวน 3 รูปแบบ และสามารถนำแบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมผ้าไหมบ้านดู่จังหวัดนครราชสีมา ที่ผ่านกระบวนการวางลวดลายเรียบร้อยแล้ว เพื่อจะเข้าสู่กระบวนการการตัดเย็บต่อไป ดังภาพที่ 5

ภาพที่ 5 แบบร่างผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตริจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่
จังหวัดนครราชสีมา

3) กระบวนการตัดเย็บผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตริจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา โดยจะแบ่งออกเป็น 2 ตอนคือ ตอนแรก วัสดุอุปกรณ์กระบวนการตัดเย็บผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตริจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา และตอนที่สอง กระบวนการตัดเย็บผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตริจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 3 รูปแบบ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตริจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้แรงบันดาลใจจากพิมพ์ผ้า ผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตริจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้แรงบันดาลใจจากกระสวย ผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตริจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้แรงบันดาลใจจากหลอดด้าย 1) วัสดุอุปกรณ์ตัดเย็บผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตริจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ได้แก่ ผ้าแคนวาส ผ้าของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ทั้ง 3 ลวดลาย ได้แก่ ลวดลายต้นสน ลวดลายพวงเพชร ลวดลายริ้วสามกษัตริย์ ด้าย หูกระเป๋าทรงกลม หูกระเป๋าทรงพิมพ์ หวีเข็มหมุด ปากกาเขียนผ้าไม้บรรทัด กรรไกร ไยโพลีเอสเตอร์แผ่น เตารีด และจักรเย็บกระเป๋า 2) กระบวนการตัดเย็บผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตริจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา จำนวน 3 รูปแบบ ได้แก่ ผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตริจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้แรงบันดาลใจจากพิมพ์ผ้า การตัดเย็บผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตริจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้แรงบันดาลใจจากกระสวย การตัดเย็บผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตริจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้แรงบันดาลใจจากหลอดด้าย

4) การตัดเย็บผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ที่ได้แรงบันดาลใจจากพิมพ์ผ้า

ขั้นตอนที่ 1 นำกระดาษแข็งมาวาดแบบกระเป๋าก่อนจนครบตามจำนวนที่จะประกอบเป็นกระเป๋าได้ จากนั้นนำทาบแพทเทิร์นแบบกระเป๋าลงบนผ้าแคนวาสสีขาวที่เตรียมไว้ ควรจะเผื่อขอบสำหรับเย็บอย่างน้อย 1 – 2 เซนติเมตร เพื่อให้สะดวกต่อการเย็บชิ้นงาน

ขั้นตอนที่ 2 นำแพทเทิร์นมาทาบลงบนผ้าของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ลวดลายต้นสน เพื่อเตรียมนำไปเย็บเป็นส่วนด้านหน้ากระเป๋าในขั้นตอนต่อไป

ขั้นตอนที่ 3 นำผ้าแคนวาสที่ได้ตัดเป็นชิ้นส่วนต่าง ๆ ตามรูปแบบของกระเป๋าและนำมาเย็บประกอบที่ละชิ้น โดยเริ่มจากการเย็บชิ้นที่อยู่ด้านหลังก่อนต่อมานำชิ้นผ้าแคนวาสที่เป็นส่วนด้านข้างของกระเป๋ามาเย็บต่อจนเป็นรูปร่าง จะเห็นได้เป็นกระเป๋าที่มีแค่ด้านหลัง จากนั้นนำผ้าแคนวาสชิ้นด้านหน้ามาเย็บประกบ จะได้เป็นรูปทรงของกระเป๋า

ขั้นตอนที่ 4 นำหูกกระเป๋าไม้มาเย็บติดการตัวผ้าแคนวาสให้เรียบร้อยก่อนที่จะนำผ้าของวิสาหกิจชุมชนกลุ่มหัตถกรรมผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ลวดลายต้นสน มาวางทาบ

ขั้นตอนที่ 5 นำผ้าของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ลวดลายต้นสน ที่ได้ตัดตกลมาเย็บติดกับผ้าแคนวาสบริเวณด้านหน้ากระเป๋า โดยวางลวดลายผ้าของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ลวดลายต้นสน ในลักษณะแนวนอน ตามความคิดเห็นของผู้เชี่ยวชาญ

ขั้นตอนที่ 6 นำซิปปามาเย็บประกอบเข้าที่ตัวกระเป๋าบริเวณระหว่างหูกกระเป๋าทั้งสอง

ขั้นตอนที่ 7 เมื่อเย็บผ้าประกอบเข้าทุกชิ้น จากนั้นค่อย ๆ ดันด้านกันของกระเป๋าขึ้นมา เพื่อที่จะพลิกกลับให้ส่วนที่เป็นตะเข็บเข้าไปอยู่ภายในกระเป๋า ต่อมานำผ้าตัดเป็นรูปขนาดเล็กกว่ากระเป๋า เพื่อจะเป็นชิ้นซั้บด้านในให้เรียบร้อย ดังภาพที่ 6

(ก)

(ข)

(ค)

ภาพที่ 6 ผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตรีจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา

การอภิปรายผล

ผู้ศึกษาได้ ทำการศึกษา ค้นคว้า ข้อมูลจากเอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง และได้ทำการวิเคราะห์ข้อมูลการออกกระเป๋าสตริ เพื่อนำมากระเป๋าสตริจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา โดยการออกแบบ นั้นได้นำอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ทั้งลวดลายและจากอุปกรณ์ เครื่องมือจากกระบวนการทอผ้า ได้แก่ พืมทอผ้า กระสวย หลอดด้าย เพื่อนำมาสร้างเป็นแรง บันดาลใจในการออกแบบ ซึ่งสอดคล้อง กับที่กล่าวว่า (ปิยวรรณ และนพดล, 2563) ศึกษาเรื่องการออกแบบพัฒนาโดยใช้ลวดลายหมี่คันขอนแก่นเพื่อรูปแบบธุรกิจการแต่งกาย ส่งเสริมความเชื่อโชคลาง การวิจัยและพัฒนาเพื่อการออกแบบพัฒนาโดยใช้ลวดลายหมี่คันขอนแก่นเพื่อรูปแบบธุรกิจการแต่งกาย ส่งเสริมความเชื่อโชคลาง โดยพัฒนาลวดลายหมี่คันขอนแก่น ของอำเภอบ้านเขว้า จังหวัดชัยภูมิ โดยพัฒนารูปทรงรูปร่าง สี และ จัดองค์ประกอบให้เกิดความร่วมสมัยตอบสนองกับตลาดแฟชั่นที่เปลี่ยนแปลงไปในยุคปัจจุบัน มีความสอดคล้องในด้านการนำ ลักษณะเฉพาะของลวดลายมาออกแบบผลิตภัณฑ์ที่มีความสอดคล้องบริบททางวัฒนธรรมของชุมชน เพื่อให้เกิดรูปแบบการออกแบบ ที่มีความสวยงาม ร่วมสมัย และสามารถนำไปใช้ในการพัฒนาผลิตภัณฑ์เครื่องแต่งกายได้อย่างเหมาะสม ดังนั้น การนำอัตลักษณ์ทาง วัฒนธรรมมาออกแบบ สิ่งในกลุ่มได้รับประกอบด้วย 2 ประเด็น ประเด็นแรก คุณค่าด้านการอนุรักษ์วัฒนธรรมและภูมิปัญญาท้องถิ่น การนำลวดลายผ้าไหม และเครื่องมือจากกระบวนการทอผ้า จึงเป็นการนำเอกลักษณ์ของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา มาใช้ในการออกแบบกระเป๋าสตริ ช่วยอนุรักษ์และสืบทอดภูมิปัญญาการทอผ้าไหมของชุมชน ทำให้ลวดลายผ้า ไหมพื้นบ้านยังคงถูกนำมาใช้ในผลิตภัณฑ์ร่วมสมัย ทำให้ผลิตภัณฑ์มีเอกลักษณ์เฉพาะของชุมชนบ้านดู่ และสร้างการจดจำให้กับสินค้า และชุมชน ประเด็นที่สอง คุณค่าด้านการสร้างมูลค่าเพิ่มให้ผลิตภัณฑ์ การพัฒนาผลิตภัณฑ์จากผ้าไหมในรูปแบบกระเป๋าสตริ ช่วยเพิ่มมูลค่าให้กับผ้าไหมท้องถิ่น จากผ้าทอพื้นบ้านสู่ผลิตภัณฑ์แฟชั่น ทำให้สินค้ามีความหลากหลายและตอบสนองตลาดมากขึ้น สามารถจำหน่ายได้ในราคาที่สูงขึ้น เนื่องจากมีเรื่องราวและเอกลักษณ์เฉพาะ และเป็นแนวทางสร้าง อาชีพและรายได้ให้กับสมาชิก วิสาหกิจชุมชนเพิ่มช่องทางการจำหน่ายสินค้า เช่น งานแสดงสินค้า ตลาดชุมชน หรือช่องทางออนไลน์ส่งเสริมเศรษฐกิจฐานรากของ ชุมชนให้มีความเข้มแข็งมากขึ้น

กิตติกรรมประกาศ

ขอขอบพระคุณ ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ทักษิณา เครือหงส์ ประธานกรรมการสอบ และผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชญาภัทร ก่อาริโย คณะกรรมการสอบ ตลอดจนผู้ทรงคุณวุฒิประเมินค่าความสอดคล้อง (IOC) ทุกท่าน ผู้ซึ่งกรุณาให้ความรู้ คำแนะนำ คำปรึกษา ตรวจสอบและแก้ไขจนทำให้วิจัยฉบับนี้สมบูรณ์ ผู้วิจัยจึงขอขอบพระคุณเป็นอย่างสูงไว้ ณ โอกาสนี้

ขอขอบพระคุณวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา ที่ให้ความอนุเคราะห์ลงพื้นที่เก็บข้อมูล คุณภาพพรรณ พืชผักดี. ที่ให้ความรู้ส่วนหนึ่งซึ่งถูกนำมาใช้ให้เกิดเป็นวิทยานิพนธ์เล่มนี้เสร็จสมบูรณ์ ผู้วิจัยหวังเป็นอย่างยิ่งว่า

การออกแบบผลิตภัณฑ์กระเป๋าสตริจากอัตลักษณ์ทางวัฒนธรรมของวิสาหกิจชุมชนผลิตภัณฑ์ผ้าไหมบ้านดู่ จังหวัดนครราชสีมา คงมีประโยชน์บุคคลทั่วไป เยาวชนคนรุ่นหลังที่มากความสนใจ ตลอดจนเป็นการสืบค้นข้อมูลในด้านการทำวิจัย ด้านการทำ วิทยานิพนธ์เป็นการคืนความรู้กลับสู่สังคมแก่ผู้ที่มีความสนใจได้นำไปใช้ประโยชน์สืบไป

เอกสารอ้างอิง

- กมลรัตน์ อุตตปัญญา. (2562). *การศึกษาปัจจัยและภูมิปัญญาหัตถกรรมท้องถิ่นเครื่องจักสานด้วยไม้ไผ่เพื่อการออกแบบผลิตภัณฑ์* [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. สถาบันเทคโนโลยีพระจอมเกล้าเจ้าคุณทหารลาดกระบัง.
- กรมป่าไม้. (2529). *คู่มือการปฏิบัติงานเกี่ยวกับการอนุญาตไม้และของป่า*.
- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. (2558). *ถิ่น. กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์*.
- กรมพัฒนาสังคมและสวัสดิการ. (2566). *แผนปฏิบัติการระยะ 5 ปี (พ.ศ. 2566–2570). กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์*.
- กระทรวงการพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์. (2565). *แผนแม่บทการพัฒนากลุ่มชาติพันธุ์ในประเทศไทย*.
- กัมปนาท จันต๊ะคาด, นาวัน พรหมใจสา, วรณะ รัตนพงษ์ และชญญลักษณ์ แซ่เลี้ยว. (2020). ความสัมพันธ์และความร่วมมือระหว่างประเทศของกลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อในอนุภูมิภาคน้ำโขง: กรณีศึกษากลุ่มชาติพันธุ์ไทลื้อในประเทศไทย ลาว เมียนมาร์ และจีน จังหวัดเชียงราย. *วารสารวิจัยราชภัฏพระนคร สาขามนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์*, 15(2), 320–333.
- โกมินทร์ ว่างอ่อน, ขาวชัย ฤทธิร่วม, วรณะ รัตนพงษ์ และอารีย์ บินประทาน. (2566). การสร้างพื้นที่ทางสังคมวัฒนธรรมของกลุ่มชาติพันธุ์อาข่าและไตเงินในบริบทการค้าและการท่องเที่ยว อำเภอแม่สาย จังหวัดเชียงราย. *วารสารสังคมศาสตร์และศาสตร์ร่วมสมัย*, 4(2), 1–14.
- ฉัตรรัชดา วิโรจน์รัตน์, กิตติศักดิ์ เรืองวชิระปัญญา, ภัทราพร ภาระนาถ, สุพัตรา โสระธิวา และมนชยา สภาขุนชาติ. (2568). การพัฒนาผลิตภัณฑ์กระเป๋าย่างจากผ้าพื้นถิ่น อัตลักษณ์ชุมชน ตำบลมหาไชย จังหวัดกาฬสินธุ์. *วารสารนวัตกรรมบริหารธุรกิจและการบัญชี*, 1(1), 64–78.
- เฉลิมศักดิ์ บุตรพวง, ทน อี ซอว์ และธนชาติ เกิดเกรียงไกร. (2567). บทบาทผู้หญิงลาวและผู้หญิงพม่ายุคใหม่ในอารยธรรมลุ่มน้ำโขง. *วารสารมนุษยสังคมศาสตร์*, 2(3), 51–60.
- ชนินทร์ จิตโตโกมุท. (2551). *ความรู้เรื่องเครื่องหนัง*. โรงพิมพ์แห่งจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย.
- ณฐมนต์ ปัญจวิณิน. (2556, 6 กันยายน). *ปรัชญาการพัฒนาทรัพยากรมนุษย์ให้เกิดประสิทธิภาพ*. GotoKnow. <https://www.gotoknow.org/posts/268835>
- ญาณิศา โกมลสิริโชค. (2564). *การพัฒนารูปแบบและคุณภาพของสินค้าสิ่งทอให้ผ่านเกณฑ์มาตรฐานผลิตภัณฑ์ชุมชน* (รายงานการวิจัย). มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีราชมงคลล้านนา.
- ฐาปกรณ์ เครือระยา. (2562). ฮายลาย ฮายดอก เทคนิคงานเครื่องเงินบ้านนันทาราม จังหวัดเชียงใหม่. *วารสารวิจัยศิลป*, 10(1), 157–182.
- ณัฐวิวัฒน์ สุทธิโยธิน. (2556, 15 เมษายน). การสืบทอดทางวัฒนธรรม (cultural inheritance) ที่ประสบความสำเร็จ. *สี่เสียด*. <http://nattawats.blogspot.com/2013/04/cultural-inheritance.html>
- ดู เคติ. (2563). *แนวทางการจัดการผลิตภัณฑ์ทางวัฒนธรรม ไม้แกะสลักบ้านซ้อเทอ มณฑลยูนนานและไม้แกะสลักบ้านถวาย จังหวัดเชียงใหม่*. [วิทยานิพนธ์ปริญญาโท]. มหาวิทยาลัยบูรพา
- เดวิด คินส์นีย์. (2551). *Ecology and Religion* [นิเวศวิทยากับศาสนา: จิตวิญญาณเชิงนิเวศในมุมมองต่างวัฒนธรรม] (สภาพรรณศุภมันตรา, ผู้แปล). สวนเงินมีมา.

- ตาล ตำคำจริง และคณะกรรมการหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่นหมู่ที่ 1. (2566). *แผนพัฒนาหมู่บ้านห้วยน้ำขุ่นหมู่ที่ 1 ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย ปี 2567*.
- ทองเจือ เขียดทอง. (2556). *ผ้าปักม้ง การพัฒนาลาย และผลิตภัณฑ์ตกแต่งภายในเพื่อเศรษฐกิจสร้างสรรค์*. [วิทยานิพนธ์ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม
- ธานินทร์ ศิลปจารุ. (2560). *การวิจัยและวิเคราะห์ข้อมูลทางสถิติด้วย SPSS และ AMOS* (พิมพ์ครั้งที่ 17). บิสซิเนส อาร์แอนด์ดี
- ธรรมรัตน์ บุญสุข. (2023). *นวัตกรรมงานสร้างสรรค์การพัฒนาออกแบบลวดลายหนังใหญ่เพื่อการแปรรูปผลิตภัณฑ์กระเป๋าหนัง สุกภาพสตรี จังหวัดสิงห์บุรี*. *วารสารศิลปกรรมศาสตร์วิชาการ วิจัย และงานสร้างสรรค์*, 10(2), 97–113.
- บุษราคัม ยอดชะลูด, วรวรรณ์ ศรียากย์, บุญยงค์ เกศเทศ และจารุวรรณ เบญจาทิกุล. (2565). *อัตลักษณ์ภาษาคีตวรรณกรรมไทย หย่าเชียงราย*. *วารสารวิชาการมนุษยศาสตร์และสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏอุตรดิตถ์*, 9(1), 28–49.
- เบญจวรรณ สุขวัฒน์. (2558). *การปรับตัวของกลุ่มชาติพันธุ์ไทเขิน: การต่อรองเพื่อสิทธิการเป็นพลเมือง ทางวัฒนธรรม*. [วิทยานิพนธ์ ปริญญา ดุษฎีบัณฑิต ไม่ได้ตีพิมพ์]. มหาวิทยาลัยมหาสารคาม.
- ปฐมชัย กรเลิศ, จักรกฤษ จอมสวรรค์, ปฏิพัทธ์ มะจินดา และไพรัตน์ เตชนันท์. (2562). *การพัฒนาผลิตภัณฑ์หมวกก๊อปปี้บ้านต่อแพ ตำบลแม่เงา อำเภอขุนยวม จังหวัดแม่ฮ่องสอน*. *วารสารปัญญาปริทัศน์ มหาวิทยาลัยราชภัฏเชียงราย*, 4(1), 52–62.
- พระครูไพโรจน์สุตรัตน์. (2567). *แบบรายงานผลการดำเนินงานหน่วยอบรมประชาชนประจำตำบลแม่ฟ้าหลวง* [เอกสารรายงานที่ ไม่ได้ตีพิมพ์]. วัดบ้านห้วยน้ำขุ่น ตำบลแม่ฟ้าหลวง อำเภอแม่ฟ้าหลวง จังหวัดเชียงราย.
- พระนคร ปริงฤทธิ์ และจินตนา มัธยมบุรุษ. (2553). *เครื่องสักการะและเครื่องประกอบพิธีในพุทธศาสนา เมืองเชียงตุง เล่ม 1*. โครงการ ศูนย์ศึกษาพระพุทธศาสนาประเทศเพื่อนบ้าน สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่.
- พระนคร ปริงฤทธิ์, จินตนา มัธยมบุรุษ และรุ่งทิพย์ กล้าหาญ. (2552). *ประเพณี 12 เดือนเมืองเชียงตุง*. โครงการศูนย์ศึกษา พระพุทธศาสนาประเทศเพื่อนบ้าน สำนักวิชาการ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตเชียงใหม่.
- วิบูล ลีสุวรรณ. (2553). *นามานุกรมเครื่องจักสาน*. เมืองโบราณ.
- สำนักงานศิลปวัฒนธรรมร่วมสมัย กระทรวงวัฒนธรรม. (2552, 9 มกราคม). *อุตสาหกรรมวัฒนธรรม/อุตสาหกรรมสร้างสรรค์ คืออะไร*. OCAC FOR YOU. <http://ocac4u.blogspot.com/2009/01/blog-post.html>
- อานันท์ กาญจนพันธุ์. (2551). *พุทธวัฒนธรรมในบริบทของการเปลี่ยนผ่านทางสังคมและวัฒนธรรม* (รายงานการวิจัย). ศูนย์ภูมิภาค ทางสังคมศาสตร์และการพัฒนาอย่างยั่งยืน คณะสังคมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเชียงใหม่.